

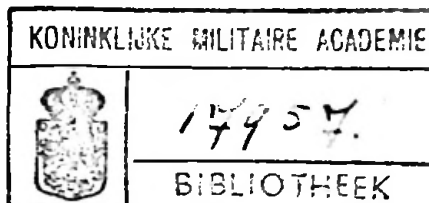
BIJENKOMST OP WOENSDAG 19 OKTOBER 1960
TE 'S-GRAVENHAGE

Voordracht gehouden voor de Vereniging ter Beoefening
van de Krijgswetenschap

door

Schout bij Nacht J. F. W. NUBOER

over

BETEKENIS EN ROL IN GEVAL VAN EEN NIEUW CONFLICT
VAN DE RUSSISCHE VLOOT

Voorzitter: Z.E. Luitenant-Generaal o.n.a. J. H. COUZY

De Voorzitter:

Mijne heren, ik open de eerste bijeenkomst in dit nieuwe werkjaar en ik heet U daarbij allen van harte welkom.

Wij hebben eerst enige punten van huishoudelijke aard af te handelen. Ik wil maar meteen beginnen met punt 1, het verslag over de toestand van de Vereniging, dat zal worden uitgebracht door mijn linkerbuurman de Secretaris-Penningmeester de Kolonel Boots.

Kolonel Boots:

Mijnheer de voorzitter, excellenties, mijne heren. Het aantal leden op 1 oktober 1959 bedroeg 1998. Bijgekomen zijn er in het tijdvak 1959—1960: 70 leden. Door bedanken en overlijden zijn er 143 afgegaan, en als wanbetalers werden er 35 geroyeerd, zodat wij nu 1890 leden tellen.

Tot mijn spijt heb ik het Bestuur moeten voorstellen de contributie ingaande 1 oktober 1961 met f 5,— te verhogen. Wil men zo vriendelijk zijn reeds dit jaar f 15,— te betalen dan is het bestuur daar zeer dankbaar voor. Het is mij een groot genoegen, mijnheer de voorzitter, te kunnen mededelen, dat meer dan 50 % van de leden nu reeds f 15,— hebben betaald.

Wat de financiële toestand van de Vereniging betreft moge ik U verwijzen naar aflevering I 60/61, waarin U volgens artikel 26 van het Reglement alle gegevens zult vinden. Ik dank U zeer mijnheer de voorzitter.

De Voorzitter:

Heeft een van de aanwezigen hier nog iets over te vragen of een opmerking over te maken?

Dan wil ik U graag mededelen dat ik een briefje heb gekregen van de kascommissie bestaande uit de Overste Polak, de Overste Bijl en de Majoor Frederiks, waarin staat dat de commissie als bedoeld in artikel 26 van ons reglement de administratie van de Secretaris-Penningmeester van de vereniging heeft gecontroleerd en dat haar van gebreken niets is gebleken. De commissie stelt voor de Secretaris-Penningmeester te dechargeren voor zijn

beheer over het verenigingsjaar 1959—1960. Ik stel U voor deze decharge te verlenen met dank aan de Secretaris-Penningmeester voor het door hem verrichtte beheer.

De Secretaris-Penningmeester:

Generaal, dat kan pas in de volgende vergadering als de heren alles gelezen hebben.

De Voorzitter:

Maar dacht U, dat als de kascommissie bestaande uit deze drie heren deskundigen dit heeft verklaard, dat dan een van de leden bezwaar zou maken tegen uw beheer?

De Secretaris-Penningmeester:

Dat weet ik niet, maar het staat in het reglement.

De Voorzitter:

Mijne heren, dan gaan wij over tot punt 2, dat is de verkiezing van de nieuwe bestuursleden. Aan de beurt van aftreden zijn de Brigade-Generaal De Wolf, de Overste Jansen, de Heer Mijnlieff en de Kolonel Boots. Zowel de Generaal De Wolf als de Overste Jansen hebben zich niet herkiesbaar gesteld, de Heer Mijnlieff en de Kolonel Boots wel. De Heer Boots na grote aarzeling, hij had zich ook niet herkiesbaar willen stellen, maar aangezien hij de veelomvattende functie bekleedt van Secretaris-Penningmeester heb ik hem weten te overtuigen dat hij dit toch ten minste voor dit jaar zou moeten doen om daarmee ons de gelegenheid te geven een waardige opvolger voor hem te vinden, hetgeen bijzonder moeilijk zal zijn. Daarnaast zijn er enigen die hebben bedankt wegens het veranderen van functie of vertrek naar het buitenland. Dat zijn de Generaal-Majoor Zielstra, de Schout bij Nacht Van Olm en de Schout bij Nacht De Vos van Steenwijk. Nu hebben wij indertijd, ik meen als ik mij goed herinner een achttal jaren geleden, het Bestuur uitgebreid tot 13 leden. Het is echter mijn ervaring, ik was toen al lid van het Bestuur, dat hoe groter men een Bestuur maakt hoe moeilijker het is om ermee te werken. Want het is bijna onmogelijk om dertien mensen bij elkaar te krijgen voor een Bestuursvergadering, zodat het toch altijd op een beperkt aantal mensen neerkomt. Ik heb dus aan het Bestuur voorgesteld om van deze gelegenheid gebruik te maken om bepaalde plaatsen niet aan te vullen en daardoor het Bestuur terug te brengen tot 9 leden. Wij wilden U dus voorstellen om de Heren Boots en Mijnlieff die zich dus herkiesbaar hebben gesteld in hun functies te bevestigen, terwijl wij voor de Schout bij Nacht De Vos van Steenwijk en de Schout bij Nacht Van Olm voorstellen de Commandeur Stegeman en de Majoor van de Mariniers Lamers. Dan zijn wij voor de Generaal Zielstra en de Kolonel Gautier nog zoekende naar een vervanger. De situatie is dus zo dat in aanmerking komen voor herverkiezing de Heer Mijnlieff en de Kolonel Boots en voor verkiezing de Commandeur Stegeman en de Majoor Lamers. Aangezien niemand van de vereniging volgens het reglement een tegenkandidaat heeft ingediend, zou ik U dus willen voorstellen om deze heren bij deze benoemd te willen verklaren. En ik wil dan gaarne de Commandeur Stegeman en de Majoor Lamers verzoeken om in ons midden plaats

te nemen. Met de gelukwensen aan de nieuwe bestuursleden in de hoop ook dat wij van hun adviezen en werkkraft belangrijk zullen kunnen profiteren wil ik gaarne nog een woord richten tot de oud-bestuursleden, de Generaal-Majoor Zielstra, de Schout bij Nacht Van Olm, de Commandeur De Vos van Steenwijk, de Kolonel Gautier, de Generaal De Wolf en de Luitenant-Kolonel Jansen. Ik wil ze allen tegelijk bedanken voor datgene wat zij in de periode dat zij deel uitmaakten van het Bestuur voor de Vereniging hebben gedaan. Wij hebben belangrijk van hun adviezen geprofiteerd, niet alleen bij het kiezen van sprekers, maar ook bij de samenstelling van het Wetenschappelijk Jaarbericht. Aan deze hulde wil ik gaarne nog een extra woord toevoegen voor de Generaal De Wolf. De Generaal De Wolf is bijzonder lang lid van het Bestuur geweest en daarbij altijd een bijzonder actief lid. Wij hebben altijd bijzonder geprofiteerd van zijn adviezen en ideeën. En ik prijs mij dan ook gelukkig dat de band met de Generaal De Wolf niet geheel verbroken zal worden, niet alleen omdat hij natuurlijk lid van de Vereniging blijft, maar bovendien omdat hij zich beschikbaar heeft gesteld om aan te vangen met een werk dat pas zal eindigen bij het 100-jarig bestaan van de Vereniging, nl. het samenstellen van een gedenkboek. Wij zijn hem daar zeer erkentelijk voor en wij spreken gaarne onze vreugde erover uit dat wij daardoor het nauwe contact met hem zullen kunnen onderhouden en wij kunnen profiteren van zijn grote werkkraft en enthousiasme.

Mijne heren en nu komen wij aan het laatste punt. Mijn linkerbuurman heeft dit eigenlijk al aangekondigd: de verhoging van de contributie. De situatie is zo dat wij in de afgelopen jaren nog altijd de contributie hebben gehandhaafd zoals deze was vóór de laatste wereldoorlog. U kunt zich voorstellen dat dit in wezen een ongezonde toestand was, maar vele krachten in het Bestuur hebben altijd tegengehouden dat in de afgelopen jaren deze contributie werd verhoogd. De financiële toestand is daardoor zodanig geworden dat wij er niet meer uit kunnen komen. Ik kan U een enkel voorbeeld noemen. Elk lid kost ons per jaar ten minste f 10,80. U begrijpt dat men dan met f 10,— contributie nooit uit kan komen. Het gevolg is geweest dat wij verschillende saneringen hebben toegepast. Een van de saneringen is het gebruik maken van militaire gebouwen waardoor ons de zaalhuur blijft bespaard. Ook hebben wij enige andere bezuinigingen ingevoerd. Wij hebben daarbij een berekening opgezet van datgene wat nodig zou zijn voor de eerstvolgende vijf jaar om volkomen op eigen benen te kunnen staan en wij zijn toen gekomen op een contributie van f 15,—. Te zamen met de Secretaris-Penningmeester heb ik een bezoek gebracht aan de Staatssecretaris om een subsidie te vragen en die subsidie is ons verleend. Deze staat dus op de ontwerp-begroting voor 1960—'61, een subsidie van f 5000,—, waardoor wij financieel schoon zouden komen te staan en waardoor wij met de verhoging van de contributie inderdaad ons verder zouden kunnen bedruipen. Tot mijn vreugde heb ik van mijn linkerbuurman kunnen vernemen dat al 50 % van de leden deze contributieverhoging niet alleen heeft aanvaard, maar reeds heeft betaald — hetgeen wij bijzonder op prijs stellen — ofschoon officieel wanneer U ermee akkoord gaat deze verhoging pas het volgend jaar, 1 oktober 1961, ingaat, omdat wij geen besluiten nemen met terugwerkende kracht. Ik moet mij dus beroepen op vrijwilligheid zoals de Secretaris-Penningmeester heeft gedaan. Ik wil U nu vragen goed te keuren dat de contributie met ingang van 1 oktober 1961 op f 15,— wordt gebracht.

Wenst iemand daarover nog het woord? Dan mag ik aannemen dat U zich daarmee akkoord verklaart en wordt dit voorstel bij deze gearresteerd. Mijne heren, hiermee zijn de huishoudelijke punten van de vergadering afgehandeld.

De heer Schouwenaar:

Mijnheer de voorzitter, als ik wel ben ingelicht dan zijn de honoraria voor de sprekers sinds de Frans-Duitse oorlog van 1870 niet verhoogd. Acht U de tijd niet gekomen om deze bedragen te herzien? Zo niet tot het peil 1960 dan toch tot dat van 1914?

De Voorzitter: -

De grote moeilijkheid is natuurlijk dat daarmee het evenwicht dat zojuist door deze contributieverhoging is bereikt, wederom zou worden verstoord. Daarnaast zijn de honoraria voor de medewerkers aan het Wetenschappelijk Jaarbericht in de loop der jaren wel belangrijk verhoogd. Wanneer wij de lezingen zouden moeten honoreren naar het werk dat aan de voorbereiding verbonden is, dan zouden wij tot een bedrag komen dat het evenwicht bijzonder sterk zou verstoren. Wij beschouwen het dus eigenlijk meer als een tegemoetkoming dan dat het een beloning is voor de verrichtte arbeid.

Mag ik dan het woord geven aan de spreker van hedenavond, de Schout bij Nacht Nuboer.

Schout bij Nacht Nuboer:

Een van de meest merkwaardige ontwikkelingen van de na-oorlogse jaren is de groei van de Russische zeemacht. De Duitse aanval in 1941 beroofde haar van bijna al haar steunpunten in de Oostzee en de Zwarte Zee. Haar scheepsbouwcentra in de Zwarte Zee gingen verloren, die in Petrograd lagen onder vuur van het belegeringsgeschut. Haar bemanning onderscheidde zich bij de strijd te land, maar op zee liet zij bijna niet van zich horen. Gedecimeerd en ontreederd trad zij uit de oorlog, diep in de schaduw van het zeggvierende Russische leger. Dat leger vormde de grote bedreiging van de Westerse wereld, waartegen de Westeuropese landen zich in 1948 verenigden in de Westeuropese Unie, die een jaar later uitgroeide tot de NAVO. De Russische marine werd toen nog beschouwd als een bijna te verwaarlozen factor.

Hoe is die toestand veranderd. Nu, 11 jaar later, heeft Rusland de tweede zeemacht ter wereld. In die 11 jaar bouwde Rusland meer oorlogsschepen dan alle NAVO-landen samen. En wat haast nog meer zegt, het wist die enorme vloot te bemannen met goed geoefend personeel. De Russische marine leverde daarmee in vreedstijd een maritieme krachtprestatie, die door de traditionele maritieme landen slechts is geëvenaard als zij in oorlog waren. Maar voor het bolwerk van het communisme was het eigenlijk ook geen vrede maar slechts een nieuwe fase in de strijd om de wereldheerschappij.

Zo is dan nu een vloot ontstaan, die volgens de laatste schattingen bestaat uit 28 kruisers, 140 grote en 70 kleinere torpedojagers, een 500 grote en middelgrote onderzeeboten, een 4000 vliegtuigen, waarvan 3000 straalvliegtuigen, een 1000 mijnenvegers, een 1000 motortorpedoboten en kust-patrouilleschepen en een 120 landingsvaartuigen, bemand met een 750.000 man personeel, waarvan een 200.000 man voor de kustverdediging en in eenheden

mariniers. Dat is zeker een formidabele macht, in het bijzonder als men bedenkt, dat al het materieel modern is, gebouwd in de laatste 12 jaren. Men kan zich afvragen met welk doel die grote zeemacht is opgebouwd, welke taak haar door haar bouwers is toegedacht.

Rusland is het type van de land-mogendheid. Het ontstond in de Eur-Aziatische laagvlakte ergens ten westen van het tegenwoordige Moskou. Over land breidde het zich uit in alle richtingen en na de ondergang van het Tarenrijk van Genghis Khan kregen de Russen de kans om die erfenis te grijpen. Zo breidden zij in de 17e eeuw in luttele decennia hun macht uit over geheel Siberië, tot aan de zee van Ochotsk in het Oosten en later zelfs tot Alaska en de Westkust van Noord-Amerika, tot in Californië. Dat geschiedde in dezelfde tijd, dat de West-Europeanen zich over zee over de wereld verspreidden, de zeeweg vonden naar Indië en Amerika ontdekten uit het Oosten. Terwijl in Oost-Europa en Noord-Azië over land het Russische imperium ontstond, groeiden elders over zee de Spaanse, Portugese, Engelse, Franse en Nederlandse wereldrijken. Terwijl in het Russische imperium alle verbindingen over land voerden en paard en kameel de voertuigen vormden, waren in de Westerse wereldrijken alle wegen zeewegen en de voertuigen schepen.

De verkeersmiddelen zijn met de tijd veranderd. De moderne techniek heeft ons geleerd spoorwegen en automobielen te bouwen, het verkeer te land gaat nu veel sneller dan vroeger en kan ook grotere lasten vervoeren. Op zee is het zeilschip vervangen door het zoveel grotere stoomschip of motorschip met een oneindig veel groter draagvermogen. Maar in het karakter van de wereldrijken bracht dat geen verandering, voor Rusland bleef het landverkeer de voornaamste drager van zijn transporten, voor het Westen het zeeverkeer.

In Rusland dragen de spoorwegen 80 % van het goederenvervoer, de binnenvaart over rivieren en kanalen 10 %, het wegverkeer 5 % en de zeevaart slechts 5 %. Overzeese verbindingen met andere landen zijn nog schaars.

Zou Rusland van de zee worden geweerd, dan zou het daarvan slechts in sommige opzichten hinder ondervinden. De voor het economische leven essentiële transporten zouden echter over land en over het binnenwater voortgang kunnen vinden.

Voor onze Westerse wereld is dat geheel anders. Het zeeschip is voor ons de kurk, waar ons economisch leven op drijft. Dat is gedeeltelijk zo gegroeid door onze overzeese expansie. Wij zochten per schip naar nieuwe bronnen van grondstoffen en naar nieuwe afzetmarkten voor onze produkten. Maar gedeeltelijk is het ook een gevolg van het feit, dat de zeeweg zo veel goedkoper is dan welke andere verkeersweg ook. Het zeeschip kan daardoor goedkope massaprodukten over de gehele aardbol vervoeren, zonder de prijs van de produkten onaanvaardbaar te verhogen. Dank zij dat goedkope zeevervoer kregen wij een grote vrijheid in de keuze van de plaats van onze industriële vestigingen. Er kon zo een wereldwijde arbeidsverdeling ontstaan, die ieder gebied die produkten deed voortbrengen, waarvoor het het meest geschikt was. Zo is de toestand ontstaan, dat wij hier in West-Europa de helft van ons broodgraan betrekken uit Noord-Amerika en Canada, de maïs voor onze kippen en varkens uit Zuid-Amerika, de katoen voor onze lichte kleding uit Noord-Amerika, Egypte of India, de wol voor onze warme kleding uit Australië, Nieuw-Zeeland, Zuid-Afrika of Zuid-Amerika, meer dan de helft van ons ijzererts, waar we ons staal van maken, van overzeese gebieden,

uit Scandinavië, Spanje, Noord- en West-Afrika, Canada, Zuid-Amerika en India, ons koper uit Afrika of Amerika, onze tin uit Malakka, Afrika of Bolivia. Van de energiebronnen, die wij gebruiken, komt de steenkool grotendeels uit eigen bodem, maar als er tekorten zijn, kunnen we goedkope terecht in Noord-Amerika. Maar de zo belangrijke aardolie hebben wij in Europa bijna niet; 95 % moeten wij per schip invoeren, uit het gebied van de Perzische Golf of uit Venezuela. Gelukkig zijn er nu vindplaatsen dicht bij, in de Sahara bij gekomen, maar ook die olie moet per tanker over de Middellandse Zee gebracht worden. Zo is ons gehele economische leven van het zeeverkeer afhankelijk geworden. Geen wonder, dat van de wereldscheepvaart meer dan 90 % toebehoort aan de Westerse landen. Als de zee weg ons onttrekt, komt onze industrie tot stilstand en kunnen wij ons zelfs niet meer kleden en voeden. Maar ook in direct militair opzicht is onze Westerse wereld van de zee weg afhankelijk. Een blik op de wereldkaart doet zien, dat ons West-Europa niet meer is dan een ondiep bruggehoofd op het grote Euraziatische continent. Het zij toegegeven dat het een belangrijk gebied is, met een dichte en hoog ontwikkelde bevolking. Als we één waren, zouden we een van de volkrijkste landen ter wereld zijn, met een grotere bevolking dan Rusland heeft en met een groter industrieel potentieel. Maar dat neemt niet weg, dat de andere helft van onze Westerse wereld, de Amerikanen, Nieuw-Zeelanders, Australiërs, Zuid-Afrikanen, andere continenten bewonen in onze vroegere, overzeese volksplantingen. Noord-Amerika, met zijn grotere ruimten en rijke bodemschatten, is nu het hart geworden van onze Westerse wereld. het centrale bastion, waar onze militaire reserves vandaan moeten komen.

Ik spreek nu niet over de nucleaire bliksemoorlog, die zou kunnen worden gevoerd met de thans beschikbare wapens. Want daar valt heel weinig over te zeggen. Als die monsterwapens in het geding worden gebracht, zal dat nu van beide zijden komen. De wapens zijn er, aan beide kanten, en ook de transportmiddelen. Dat zou dus betekenen een wederzijdse vernietiging in enkele dagen tijd en daarbij een dusdanige vergiftiging van onze atmosfeer, dat het leven zelf op onze gehele planeet wellicht te gronde zou gaan. Dat zou alle menselijke problemen oplossen en er valt verder niet veel over te zeggen. Maar het feit, dat het wederzijdse vernietiging zou brengen, maakt de kans op dit soort oorlogvoering wel bijzonder klein. Ik spreek dus verder alleen over oorlog met conventionele wapens.

Dan zal er weer een militaire oorlogvoering zijn, met legers en luchtmachten, die elkaar bevechten en trachten te vernietigen. Dan moet er de mogelijkheid zijn van concentratie van krachten op de belangrijkste fronten, van een inzet daar van de reserves uit niet bedreigde gebieden. Het voornaamste front zal dan zijn in Europa en de grootste reserves zullen moeten komen uit Noord-Amerika. Dat betekent een enorm zeeverkeer, want al komen de mensen misschien per vliegtuig, het zware materieel en de munitie zullen toch per schip moeten komen. En de brandstof, die de vliegtuigen in staat stelt terug te keren naar Amerika en die meer weegt dan de lading, die zij vervoerden, zal per schip naar Europa moeten worden aangevoerd. Al dat zeeverkeer dient rechtstreeks de militaire operaties. Rusland en het Westen hebben dus een totaal verschillend karakter. Rusland is het type van de continentale macht, die de zee nauwelijks nodig heeft, onze Westerse wereld is een maritieme macht, die zonder de zee niet kan bestaan.

Als we dan nu terugkomen op de vraag waarvoor die grote Russische

marine bestemd is, dan moet het antwoord wel luiden, enerzijds om het leger te steunen bij de strijd te land, bij de verdediging van de kust en de aanval op het front van de tegenstander, maar anderzijds voor de aanval op ons Westers zeeverkeer over de oceanen.

Die tweede taak was er voor de oorlog niet, maar krijgt nu een steeds grotere betekenis. Maar laat ik in het kort de geschiedenis van de Russische marine met U doornemen, voor zover die zich heeft afgespeeld na de revolutie van 1917. Dat begin is niet willekeurig gekozen. De bolsjewistische revolutie begon immers op de vloot in Kroonstad en het waren de bolsjewistische matrozen, die Lenin aan de macht brachten in Petrograd. Zij bleven zijn voornaamste middel om door een onbeschrijfelijk wrede terreur de macht van het communisme in Rusland te vestigen. Maar toen die macht gevestigd was, had Lenin deze mensen niet meer nodig en vormden zij met hun nihilistische inslag ook een gevaar voor zijn gezag. Toen zijn zij allen, na een opstand in Kroonstad, geliquideerd. Dat was het einde van de Russische marine van voor 1917. Er waren nog wel schepen, doch alleen in de Oostzee, en geen bemanningen. De vloot uit de Zwarte Zee was na de mislukte Witrussische veldtocht tegen het bolsjewisme, uitgeweken naar Bizerta. In het Verre Oosten was toen geen vloot van betekenis, sedert de Russisch—Japanse oorlog.

In 1928 begon de opbouw van een nieuwe Russische zeemacht. De nieuwe leider Stalin had veel belangstelling voor de marine. Hij voelde dat de zeemachten de natuurlijke vijanden waren van het Russische communisme. Om de wereld aan zich te kunnen onderwerpen, zou hij de zeemachten moeten overwinnen.

Nieuwe bemanningen voor de nog resterende schepen werden gevormd. Een deel van de vloot uit de Oostzee werd naar de Zwarte Zee overgevoerd. Een aanbouwprogramma werd ter hand genomen. Dit richtte zich aanvankelijk vooral op mijnenleggers, motortorpedoboten en kleine onderzeeboten. Het was een vloot bestemd voor de oorlogvoering in de kustzee en meer geschikt voor de verdediging, dan voor de aanval.

In de Oostzee was er overigens niet veel kust te verdedigen. Rusland had daar na 1918 alleen Leningrad met Kroonstad overgehouden, in de uiterste hoek van de Finse Golf. De gehele Noordkust daarvan was Fins gebied, de Zuidkust grotendeels van Estland.

In 1931 begon Japan met de verovering van Mandsjocrije. Het Verre Oosten vroeg meer aandacht en in 1932 riepen de Russen een nieuwe Pacificvloot in het leven in Wladiwostock. Ook de Poolzee had de belangstelling van Stalin. In het begin van de dertiger jaren werd, met gebruikmaking van tienduizenden politieke gevangenen, het Stalinkanaal gegraven, dat de Oostzee in verbinding bracht met de Witte Zee. Het werd in 1933 door Stalin persoonlijk geopend en daarna zocht Stalin zelf aan boord van een oorlogsschip de plaats uit van de nieuwe vlootbasis aan de Poolzee, Polyarnoye aan de fjord van Moermansk. Dat was de enige haven van Rusland, die nimmer door ijs werd versperd, dank zij een arm van de golfstroom, die daar langs de kust trekt.

In diezelfde dertiger jaren werd ook de Noordelijke zeeweg naar Oost-Azië tot ontwikkeling gebracht. Met behulp van vele ijsbrekers en een uitgebreide en kostbare organisatie van waarnemingsposten, weerstations, luchtverkenning, gelukte het gedurende 2½ maand per jaar een scheepvaartroute

open te houden van Nova Zembla naar de Beringstraat, vanzelfsprekend alleen voor Russische schepen.

In juni 1937 begon de grote purge in Rusland. Ook vele admirala vielen als slachtoffer van het bekende nekschot, o.a. de opperbevelhebber van de Russische vloot en de bevelhebbers van de Zwarte Zeevloot, de Oostzeevloot, de Poolzeevloot en de Amoer-flottielje. Men neemt wel aan, dat Stalin dit schrikbewind onder de marineliding hield om alle vlagofficieren, die strategisch anders dachten dan hij, uit de weg te ruimen. Vele Russische marine-officieren zagen in de vloot slechts een instrument voor de kustverdediging. Stalin wenste er meer van, hij wilde oorlog op de oceanen.

De opbouw van de vloot was in de voorafgaande jaren in langzaam tempo begonnen, waarbij Rusland technisch advies kreeg van Italië en later ook van Duitsland. Een serie zware kruisers, torpedojagers en onderzeeboten was reeds in aanbouw gegeven. Na de purge werd het tempo belangrijk opgevoerd en begon de bouw van drie slagschepen, alweer naar Italiaans ontwerp. Van Duitsland werd in 1939, toen Duitsland in oorlog was, een bijna voltooide zware kruiser verkregen, in ruil voor basisfaciliteiten in de Poolzee voor de Duitse marine.

De Duitse aanval van 1941 bracht een einde aan deze vriendschap en tevens aan de opbouw van de Sovjet-vloot. De Duitse legers veroverden weldra de Oostzee-kust tot dicht bij Leningrad, dat een belegerde vesting werd. Ook in de Zwarte Zee gingen de belangrijkste bases, Sebastopol op de Krim en Nicolayev verloren, de resten van de Zwarte Zeevloot moesten terugtrekken naar Batoem, in de uiterste Oosthoek.

Op last van Stalin beperkte de Russische marine haar activiteit tot directe steunverlening aan het leger, bij troepentransporten en later ook bij landingsoperaties. Zij trad daarbij weinig op de voorgrond. De enkele Russische jagers en onderzeeboten, die in de Poolzee waren gestationeerd, namen in zeer beperkte mate deel aan de geallieerde maritieme operaties in dat gebied, met weinig succes.

De snelle groei van de Russische vloot is pas na 1950 begonnen. Daarbij is ten volle gebruik gemaakt van de technische gegevens, die bij de verovering van Pruisen en Polen in Russische handen vielen, ten dele in de vorm van geheel of gedeeltelijk voltooide oorlogsschepen, ten dele in die van vele Duitse technici, die werden gedwongen hun kennis ter beschikking te stellen van de Russische marine.

Zo is de huidige toestand ontstaan. Wij zien dan de tweede vloot ter wereld echter met enkele grote problemen. Het voornaamste is de ligging van haar bases. Bij zijn expansie over land heeft Rusland op 4 plaatsen de zee bereikt en wel allereerst in de Finse Golf van de Oostzee-kust, daarna in de Witte Zee, daarna in de Pacific bij de Zee van Ochotsk, het schiereiland Kamchatka en de Beringstraat en ten slotte in de Zwarte Zee. Al die gebieden liggen ver van elkaar verwijderd, vooral langs de zeeweg. Twee van die gebieden liggen bovendien aan binnenzeeën, die door nauwe doorgangen van de wereldzee gescheiden zijn. In ieder dier 4 gebieden moest dus een afzonderlijke vloot worden gevormd, met een eigen basis voor haar verzorging, met eigen munitiefabrieken, dokken en scheepswerven.

De Russische marine is zo in 4 delen verdeeld, die elkander slechts moeizaam kunnen versterken.

De Russen hebben sedert 1930 daar verbetering in trachten te brengen

door de ontwikkeling van hun kanalenstelsel. Sedert 1933 hebben zij een kanaalverbinding tussen de Oostzee en de Witte Zee. Dat kanaal is passeerbaar voor schepen zoals torpedojagers en ook voor onderzeeboten, die echter voor het transport in een soort dokje moeten worden opgenomen om met minder diepgang te kunnen worden versleept.

Sedert de oorlog is ook een kanaal tot stand gekomen tussen Wolga en Don en tussen Wolga en het kanaal naar de Witte Zee, zodat nu ook de Zwarte Zee in verbinding is gebracht met de Oostzee en de Witte Zee. Deze ontwikkeling heeft het ook mogelijk gemaakt de scheepsbouw naar het binnenland te verplaatsen. De voornaamste onderzeebootwerften schijnen thans aan de Wolga te liggen.

Het belangrijkste oefenterrein voor onderzeeboten schijnt de Kaspische Zee te zijn.

Hoezeer ook een verbetering, is dit kanalenstelsel bij het Russische klimaat toch slechts 7 maanden per jaar bruikbaar, de rest van de tijd zijn de kanalen bevroren. In de winter is er geen binnen-door verbinding tussen de Russische vloten in Europa.

De vloot in het Verre Oosten is nog meer geïsoleerd, alleen al door de afstand. De Russen hebben het uiterste gedaan om dat isolement te doorbreken door de Noordelijke zeeweg te ontwikkelen. Met zeer grote inspanning is het hun nu gelukt gedurende 2 à 3 maanden per jaar een vaarwater open te houden door de Poolzee. In die enkele zomermaanden kunnen zij dus belangrijke krachten verplaatsen van de Atlantische naar de Grote Oceaan of omgekeerd. Die noordelijke weg was vroeger veilig. Het poolijs belette vijandelijke oorlogsschepen hem te bedreigen. De ontwikkeling van de atoomonderzeeboot en van de traagheids-navigatie onder het poolijs, heeft daar echter een radicale verandering in gebracht. Ruslands noordkust en de voorliggende zee zijn niet langer veilig.

In grote trekken blijft het isolement van de vier Russische vloten dus gehandhaafd. Wij zullen hen ieder afzonderlijk in beschouwing moeten nemen en zien welke taken hen zouden wachten ingeval van een oorlog met de NAVO. Wij willen daar echter enkele algemene opmerkingen aan vooraf doen gaan.

De Russische vloten in de vier geïsoleerde gebieden hebben alle ongeveer dezelfde samenstelling. Iedere vloot bestaat uit een aantal snelle kruisers en jagers, een zeer groot aantal lichte vaartuigen voor de oorlogvoering op de kust, een zeer groot aantal onderzeeboten en een zeer sterk eigen marine-luchtwapen, dat echter uitsluitend van landvliegtuigen opereert, vliegakamp-schepen heeft Rusland niet.

Uit deze samenstelling blijkt dat de Russen in het huidige stadium niet nastreven de heerschappij ter zee aan de NAVO-landen te ontrukken. Hun kruisers en jagers zouden immers, zodra zij buiten het bereik komen van de op het land gestationeerde jachtvliegtuigen, zijn overgeleverd aan de vliegtuigen van de Westerse vliegakampschepen. De ervaringen uit de tweede wereldoorlog hebben ons geleerd hoe dat zou aflopen. De Russen zullen er zich dus wel van bewust zijn dat zij het oppervlak van de zee niet verder kunnen beheersen dan de reikwijdte van hun jachtvliegtuigen, dus niet meer dan een 150 mijl uit de kust. Daar buiten kunnen zij alleen met hun onderzeeboten optreden. Deze kunnen de zee wel niet beheersen en open maken voor Russische scheepvaart, maar kunnen wel de NAVO-koopvaardij zo zware

verliezen toebrengen, dat onze scheepvaartwegen worden afgesneden. Zij kunnen dat, blijkens de ervaring van twee wereldoorlogen, als hun aantal groot genoeg is en de bescherming van de koopvaardij te zwak.

Laat ons nu de vier kustgebieden van Rusland in beschouwing nemen.

De zeemacht in het Verre Oosten bestaat volgens de laatste publikaties die ik heb gezien, uit 6 kruisers, 30 grote en 25 kleine jagers, 70 grote en 60 kleine onderzeeboten en een 900 vliegtuigen, bemand met een 132.000 man, waarvan 60.000 mariniers voor de kustverdediging. Zij is ingedeeld in twee vloten, de 5e vloot en de 7e vloot. De 5e vloot heeft als basis Wladivostock, in de maritieme provincie van Siberië, dicht bij de grens van Korea, de 7e vloot heeft haar basis meer noordelijk in Sovjet-haven aan de Tartaarse straat tussen het vasteland en Sachalin en in Magadan, aan de zee van Ochotsk.

Deze verdeling duidt op twee verschillende taken. Een blik op de kaart doet zien wat die taken vermoedelijk zullen zijn.

U ziet dan de Oostkust van Siberië met het naar het zuiden uitspringende schiereiland Kamchatka. Tussen de Zuidpunt van Kamchatka en het schiereiland Korea strekt zich een rij eilanden uit, in het noorden de Koerilen, in het zuiden de Japanse eilanden. De door deze eilandenrij van de Grote Oceaan afgescheiden randzee wordt door het eiland Sachalin nog eens in tweeën gesplitst, de zee van Ochotsk in het noorden en de Japanse zee in het zuiden.

De verbindingen van Siberië met Sachalin, de Koerilen en Kamchatka voeren over zee. Een goede landverbinding naar Kamchatka is er niet. Het is waarschijnlijk de taak van de 7e vloot om die verbinding te beschermen en tevens zo mogelijk het offensief te voeren in de Noordelijke Pacific, gebruik makende van de altijd ijsvrije steunpunten op Kamchatka, zoals Petropavlovsk.

De 5e vloot zou dan meer naar het zuiden opereren, in de richting van Zuid-Korea en Japan, en mogelijk zelfs veel meer naar het zuiden, gebruik makende van havens in China.

Het is in dit verband wellicht tekenend, dat bij een der crises van de laatste jaren, Russische schepen zouden zijn waargenomen in de buurt van Hainan, in de Zuidchinese Zee. De belangstelling van de Russische marine gaat de laatste jaren zeker ver uit buiten de randzeeën van Oost-Azië. Zij nam een ruim aandeel aan het oceanografisch onderzoek van de Indische Oceaan en wel in het bijzonder in de omgeving van de Indische archipel. Dat die oceanografische belangstelling een permanent karakter draagt, blijkt uit de stichting van een basis voor dat doel op Ambon. In hoeverre die basis ook geschikt is voor de voorziening van onderzeeboten is natuurlijk niet bekend. Geruchten in de pers maakten echter melding van de aanwezigheid van ettelijke onderzeeboten in Ambon, van Russisch type. De Russische steun aan de Indonesische marine, die onlangs is versterkt met 4 Russische torpedojagers en enige onderzeeboten, duidt ook op een meer dan gewone belangstelling van de Russen voor dat zeegebied. Geen wonder overigens, want het vormt de verbinding tussen Grote Oceaan en Indische Oceaan en is alleen daardoor al van groot maritiem strategisch belang.

Anders dan met onderzeeboten zullen de Russen hier echter op den duur niet kunnen optreden. De ervaringen van de laatste wereldoorlog hebben wel duidelijk gemaakt, dat bovenwaterschepen zich niet kunnen handhaven in gebieden, waar de lucht door de vijand wordt beheerst. En in dit grote gebied

zijn de verplaatsbare luchtbases van de carriervloten wel zeer sterk in het voordeel tegenover van het land agerende vliegtuigen. Rusland heeft geen vliegkampschepen. De positie zal ongeveer gelijk zijn aan die van 1944, toen Japan geen carriers meer over had en Amerika op zee volkomen de baas was.

In de Zwarte Zee beschikt Rusland over een betrekkelijk grote vloot, van 8 kruisers, 30 grote en 15 kleine jagers, 60 grote en 70 kleinere onderzeeboten en een 700 vliegtuigen. Die vloot is ruim voldoende voor alle denkbare operaties in de Zwarte Zee, doch zal daar alleen kunnen ageren als de Russen er het luchtoverwicht hebben. De omvang van deze vloot houdt echter vermoedelijk verband met de verwachting van de Russen, dat zij door operaties van hun leger de Bosporus en de Dardanellen snel in handen zullen krijgen. De weg naar de Middellandse Zee zou dan open komen en daar zou een veel lonender arbeidsveld zijn voor de talrijke grote onderzeeboten uit de Zwarte Zee. Alle operaties in dit gebied zullen echter zeer sterk beïnvloed worden door de krachtsverhoudingen in de lucht. Als de Russen er niet in slagen het luchtoverwicht te bevechten in het gebied rond de Zwarte Zee, zal hun vloot daar weinig kunnen uitrichten. Maar de geallieerde luchtmacht zal zich slechts kunnen ontplooiën als de landmacht het grondgebied van Turkije en Griekenland weet te verdedigen. In deze hoek van de wereld zullen land- en luchtmacht de operaties van de zeemacht dus sterk beïnvloeden.

Mocht Turkije vallen, dan zou de weg voor de Russische legers open liggen naar Egypte en de Perzische Golf. Het Suez-kanaal zou hun Zwarte Zeevloot dan in staat stellen in de Indische Oceaan op te treden, echter alweer slechts voor zover vliegtuigsteun geboden kan worden. Bij de schaarste aan vliegvelden en de moeilijke landverbindingen in die omgeving, zouden de geallieerde vliegkampschepen daar sterk in het voordeel zijn. De Russische pogingen om Egypte te beheersen zullen dus meer bedoeld zijn om de weg door het Suez-kanaal voor het Westen gesloten te houden, dan om die weg zelf te gebruiken voor een offensief op zee.

In de Oostzee bestaat de Russische marine uit 6 kruisers, 45 grote en 20 kleine torpedojagers, 40 grote en 90 kleinere onderzeeboten en een 1000-tal vliegtuigen. Hier in de Oostzee ligt het maritieme hart van de Russen. In Leningrad en omgeving is hun marine geboren onder Peter de Grote en nog steeds zijn hier de voornaamste opleidingsscholen en scheepswerven. Hier aan de Oostzee liggen ook de andere meer maritiem aangelegde landen van het communistische blok, Polen en Oost-Duitsland. In deze zee is een vrij goed ontwikkelde kustvaart. In oorlogstijd zal deze scheepvaart voor de militaire operaties van veel betekenis zijn. Zeer sterke legers zullen in de Noordduitse laagvlakte opereren, want hier is de grote macht van de Europese NATO-landen geconcentreerd. Hier is ook het best ontwikkelde wegenstelsel en spoorwegnet, dat echter slechts over 3 spoorlijnen met Rusland verbonden is. De bevoorrading van de Russische legers in Noord-Duitsland zal dan ook zeer waarschijnlijk gedeeltelijk geleid worden over de Oostzee naar havens in Polen of Oost-Duitsland. De grote ontwikkeling, die de laatste jaren aan de haven van Rostock wordt gegeven, kan gedeeltelijk uit strategische overwegingen worden verklaard.

Het is opvallend dat ook in de Oostzee twee Russische vloten zijn georganiseerd. Slechts één van die vloten zal tot taak hebben de Oostzee voor de Russische verbindingen te beheersen, de andere zal dan wel een meer offensieve taak hebben, de steun aan het Russische leger bij de aanval op Dene-

marken en Zuid-Noorwegen en eventueel later in de Noordzee. Het nog al grote aantal grote onderzeeboten in de Oostzee zal wel bestemd zijn voor optreden in de Oceaan, zodra de weg daarheen door de Deense straten is opengebrouwen door het leger. Mocht dat niet gelukken, dan kunnen zij in de zomermaanden worden verplaatst naar de Poolzee via het Stalin-kanaal.

De Poolzeevloot bestaat uit 8 kruisers, 35 grote en 10 kleine torpedojagers, 110 grote onderzeeboten en 700 vliegtuigen. Opvallend is hier het grote aantal oceanische onderzeeboten. De taak van deze vloot zal, behalve de verdediging van de kust en de steun aan het leger bij de aanval op Noord-Noorwegen, wel bestaan uit de aanval op onze verbindingslijnen over de Atlantische Oceaan.

Hoe staan wij nu tegenover de bedreiging van deze 4 vloten?

Voor de strijd boven water is de NAVO goed toegerust. Amerika onderhoudt 4 carrier-vloten met een 18 aanvals-vliegkampschepen en kan in oorlogstijd rekenen op de toevoeging van een 6-tal Britse carriers. Deze vloten zijn ongeveer gelijkelijk verdeeld over Pacific en Atlantic met de Middellandse Zee. Uitwisseling van strijdkrachten tussen Pacific en Atlantic kan plaats hebben door het Suez-kanaal, zolang dat open is, doch anders alleen rond de Kaap de Goede Hoop of rond Kaap Hoorn. Het Panamakanaal is niet meer te gebruiken voor de vliegkampschepen, deze schepen zijn te breed geworden voor de sluisen van dat kanaal.

Wellicht is hierin een verklaring te vinden voor het feit, dat Rusland zijn militaire hulpverlening aan neutralistische landen heeft beperkt tot de V.A.R. en Indonesië. Het ene land beheerst het Suez-kanaal, het andere de eilanden-gordel tussen Grote Oceaan en Indische Oceaan.

De carriervloten van de Westerse landen zijn zeer oppermachtig tegenover de Russische kruiser-eskaders, zolang zij buiten de kustzee blijven. Bij aanvallen op de Russische havens en vliegvelden staan zij echter numeriek in het nadeel. Zij zullen moeten profiteren van hun bewegelijkheid om bij verrassing aan te vallen, willen zij het luchtoverwicht in de kustzee bevechten. Voor die verrassing hebben zij ruimte nodig, die zij gemakkelijker vinden in de Pacific en de Poolzee, dan in de Middellandse Zee.

Zij zullen dus in de strijd om de uitgangen uit de Zwarte Zee de steun behoeven van op het land gestationeerde vliegtuigen.

Ook in de Oostzee zullen zij slechts incidenteel kunnen ingrijpen. De carrier-vloten zullen zich daarbij moeten ophouden ten noorden van de Noordzee op een afstand van een 200 à 300 mijl van de Deense straten, voor jachtvliegtuigen een grote afstand. De jonge Westduitse marine heeft daarmede rekening gehouden door een marineluchtwapen te organiseren, dat van landvliegvelden opereert, net als de Russen doen.

Overigens zal de strijd in de Oostzee voor een groot deel gevoerd worden door mijnleggers, kleine onderzeeboten en zeer lichte bovenwaterschepen. De Westduitse marine concentreert zich op de bouw van juist deze scheepstypen.

Het succes van de maritieme operaties in de Westelijke Oostzee zal zeer sterk afhankelijk zijn van het verloop van de strijd te land. Als het NAVO-leger zich kan handhaven, zal het zeegebied voldoende betwist worden gehouden om Russische landingen op de Deense eilanden te kunnen keren. Maar als het NAVO-leger wordt teruggedrongen naar Jutland, zal de beheersing van het zeegebied vóór de verloren kust aan de Russen komen.

Een krachtige onderzeebootoorlog tegen de Russische scheepvaart in de Oostzee zal een belangrijke steun kunnen geven aan de oorlog te land, doordat de bevoorrading van de Russische strijdkrachten in Noord-Duitsland wordt bemoeilijkt.

Wat de bovenwaterstrijdkrachten betreft staan de NAVO-marines er dus wel gunstig voor. Anders is het gesteld met de onderzeeboten.

Rusland beschikt over een enorme macht aan onderzeeboten, ongeveer 500 stuks en alle thans modern. Een zeer groot aantal van deze boten is geschikt en zonder twijfel ook bestemd voor operaties ver van huis, in de oceanen.

Ter vergelijking moge dienen, dat het maximum aantal onderzeeboten, waar Duitsland over beschikte in de tweede wereldoorlog, ongeveer 400 bedroeg. Hiervan waren er zelden meer dan 50 op het operatieterrein in de Atlantische Oceaan. De overige waren op de uit- of thuisreis, of in onderhoud in de havens, of nog aan het oefenen, vóórdat zij hun eerste reis konden beginnen. Die 50 actieve onderzeeboten veroorzaakten de enorme verliezen aan koopvaardij-tonnage, die toen de geallieerde oorlogvoering aan banden legden en tot de geallieerde nederlaag zouden hebben geleid, als er niet een groot bouwprogramma in Amerika tegenover had gestaan. Die onderzeebootbedreiging is toen overmeesterd door een krachtig offensief, met schepen en vliegtuigen. Dat offensief kon echter pas worden ingezet toen er voldoende middelen voor aanwezig waren. Alweer dank zij een zeer groots aanbouwprogramma in Amerika en Engeland, was het aantal anti-onderzeebootschepen gegroeid van 390 in 1939 tot circa 1500 in 1943. Bij dat grotere aantal kon eindelijk naast de directe en nogal passieve verdediging van de convoien, worden overgegaan tot de vorming van louter offensieve jachtgroepen. In plaats van de onderzeeboten zoveel mogelijk te ontwijken met als enig doel de „safe and timely arrival of the convoy”, kwam er nu een opzoeken van de onderzeeboot-concentraties met als doel hen te vernietigen. Geholpen door een zeer welkome, tijdelijke technische voorsprong op het gebied van de radar, leidde dit offensief, na een verbitterde strijd van een aantal maanden, tot de nederlaag van de onderzeeboten. Hun verliezen werden te zwaar en zij gaven de strijd op, totdat zij door de invoering van de snuiver en later van de gestroomlijnde onderzeeboten met grote onderwatervaart, betere kansen zouden maken. Voordat het zover kwam was de oorlog ten einde.

Rusland heeft meer onderzeeboten dan Duitsland ooit bevat. Hun bases liggen verder weg van onze scheepvaartwegen over de oceaan, maar daar is rekening mee gehouden bij hun bouw. De Russische onderzeeboten zijn gemiddeld groter dan de Duitse en hebben daardoor een grotere actieradius. Zij kunnen zeker even lang op het terrein van actie opereren, voor zij naar hun basis moeten terugkeren. Deze nieuwe Russische onderzeeboten hebben alle snuivers en een grote onderwatervaart.

De aanval op deze boten is moeilijker. In de nabije toekomst zullen vele van deze boten met atoomreactoren zijn uitgerust, nog grotere snelheid ontwikkelen en zelfs geen snuiver boven water behoeven te steken. Radar, die zo belangrijk was voor de overwinning op de onderzeeboten van 1943, is dan geheel waardeloos. Alle detectie zal moeten komen van de Sonar-apparatuur, met tot nu nog zeer geringe reikwijdte. De onderzeeboot is een veel gevaarlijker tegenstander geworden en veel moeilijker te treffen.

De onderzeeboot is nu bovendien uitgerust met wapens, die niet alleen de scheepvaart bedreigen, maar ook de havens en steden nabij de kust. Wij

kennen de Amerikaanse Polaris-onderzeeboten, wij weten dat de Russen dergelijke wapens hebben ontwikkeld. Ook al worden geen atoomladingen gebruikt, dan zullen toch incidentele bombardementen op havens met deze raketten, de marines dwingen een deel van hun onderzeebootbestrijdingsmiddelen vast te leggen aan de bescherming van de kust, ten koste van die van de scheepvaart.

Onze afweermiddelen bestaan nu uit een 1150 anti-onderzeebootschepen, ongeveer drie vierde van het aantal van 1943. Maar een 850 van die schepen stammen nog uit de oorlogsjaren en zijn nog bewapend en uitgerust voor de aanval op onderzeeboten, die de Russen niet meer hebben. Aan nieuwe, modern uitgeruste onderzeebootjagers bezit de NAVO er niet meer dan 300. Dat aantal zal verdeeld moeten worden over de Atlantische Oceaan en de Pacific, met hun uitlopers en randzeeën.

Het aantal te beschermen convooien zal nu niet kleiner zijn dan in de vorige oorlog. Het zeeverkeer is sterk toegenomen, maar ook de grootte en snelheid van de schepen. De convooien zullen dus wel sneller zijn dan vroeger en vragen dus ook een grotere snelheid van de beschermende oorlogsschepen. Om eenzelfde bescherming te kunnen geven, zullen nu meer escorteurs nodig zijn, want de zoveel snellere moderne onderzeeboten kunnen een convooi, onder water varende, inhalen. Ook de achterkant moet dus voortaan beschermd worden. Het staat dus wel vast dat wij een schromelijk tekort aan onderzeebootjagers hebben, zelfs als we de oude schepen uit de vorige oorlog meetellen. Net als in de vorige oorlog zal dat tekort vertaald worden in grote verliezen aan koopvaarders en hun ladingen.

Het is moeilijk om in de toekomst te zien. Tegenover de zeer veel snellere en daardoor moeilijker aan te vallen onderzeeboot van deze dagen, staan ook nieuwe en veel krachtiger wapens, dan in de vorige oorlog werden gebruikt. Mortieren en raketten, die dieptebommen werpen over een afstand, vrijwel gelijk aan de reikwijdte van de sonar, geleid door aan de sonar gekoppelde vuurleiding-systemen, doelzoekende anti-onderzeeboottorpedo's, verbeterde magnetische detectors, sonoboeien, helikopters met sonaruitrusting, het is alles ontwikkeld parallel aan de onderzeeboot. Als die wapens in voldoende mate aanwezig zijn, zal het gevaar opnieuw bezworen kunnen worden. Maar op het voldoende komt het aan. Met de oude schepen en wapens van 15 jaar geleden komen we er niet. Vervanging en uitbreiding van de onderzeebootbestrijdingsmiddelen is dringend nodig.

En wel vooral door Europa. Ons ondiepe bruggehoofd op het Euraziatische continent is een essentieel deel van de Westerse wereld, de bron van onze beschaving en nog steeds ons grootste mensenreservoir. De bevolking in dit kleine gebied is talrijker dan die van geheel Rusland en heeft een hogere ontwikkeling en groter industrieel kapitaal. Die grote openhoping van mensen maakt ons echter ook meer afhankelijk van onze overzeese verbindingen dan enig ander gebied ter wereld, zonder zeeverkeer kunnen wij niet leven en zeker niet vechten. Voor ons Europeanen zijn de verbindingen over de Atlantische oceanen werkelijke levenslijnen. En van de 1150 onderzeebootbestrijdingsschepen heeft Europa er maar een 400, waarvan maar 200 modern of gemoderniseerd.

Nu is de NAVO een bondgenootschap en zal de NAVO-bevelhebber van de Atlantische Oceaan al het mogelijke doen met de hem ter beschikking gestelde middelen. Maar hij krijgt die middelen van de bondgenoten en op het

ogenblik voor het grootste deel van de Ver. Staten. Die hebben echter buiten de NAVO nog andere verantwoordelijkheden, zoals in de Pacific en zij bepalen zelf hoe zij hun krijgsmacht verdelen over de verschillende gebieden. Europa is daarbij slechts één van vele overwegingen. In oorlogstijd geldt onder bondgenoten dat het hemd nader is dan de rok. Het is daarom altijd verstandig, dat men voor de werkelijke levensbelangen zelf voldoende middelen heeft om zich zo nodig zonder hulp van een bondgenoot te redden. Dat heeft Europa op zee nu niet. Wij zijn volkomen afhankelijk van Amerikaanse beslissingen. Om daarin verandering te brengen zal Europa een veel groter bijdrage moeten leveren aan de onderzeebootbestrijdingsmiddelen, die de NAVO nu zozeer tekort komt.

De Russische beer heeft leren zwemmen. Op alle oceanen kruisen nu voortdurend Russische „vissersschepen”, oceanografische expedities e.d., dikwijls in samenwerking met onderzeeboten. Een nieuwe maritieme macht van de eerste grootte is de laatste jaren ontstaan en vormt een voor ons dodelijke bedreiging. Het wordt tijd dat wij wakker worden en ons tegen dit nieuwe gevaar gaan wapenen.

De Voorzitter:

Ik dank de inleider voorlopig zeer voor zijn voordracht. Ik stel voor om nu 20 minuten te pauzeren. De heren die zich geroepen voelen om straks in debat te treden, verzoek ik zich op te geven bij mijn linkerbuurman, de Secretaris de heer Boots.

De Voorzitter:

Mijne heren, de heren Schouwenaar, Snapper en Idzerda hebben zich opgegeven voor het debat en ik geef dan het woord aan hen in deze volgorde.

De heer Schouwenaar:

Mijnheer de voorzitter, ik heb met grote belangstelling geluisterd naar hetgeen de geachte inleider ons vanavond te vertellen had, ik heb veel bewondering voor de wijze waarop hij zijn voordracht heeft ingedeeld en voor de enorme hoeveelheid stof die hij in deze voordracht heeft weten te verwerken. In dit verband mijnheer de voorzitter, lijkt het mij dan toch wel opportuun geweest dat ik zoëven heb herinnerd aan de beloning die de inleiders wordt gegeven, want de arbeid die hierin is gaan zitten is niet gauw adequaat beloond. Als ik de geachte inleider goed heb begrepen, dan gaat hij ervan uit dat in de hele wereldsituatie, in het Oost—Westconflict dat op het ogenblik de politiek beheerst, het niet tot een uitbarsting op grote schaal zal komen. Hij verwacht niet dat een nucleair conflict op grote schaal tussen die twee machten zal uitbreken. Ik ben dat met hem eens, op het waarom behoef ik op het ogenblik niet in te gaan, ik geloof dat dat wel een communis opinio is tegenwoordig. Hij heeft zich in zijn inleiding beperkt tot de mogelijkheden van een conventioneel conflict. Het is mij opgevallen in de behandeling die de geachte inleider van dat conflict heeft gegeven, dat hij daarin helemaal afrekent met de strategische conceptie die vroeger in de krijgswetenschap wel bekend stond als de conceptie van de maritieme visie. M.a.w., hij heeft afgerekend met de vader van deze conceptie, met de Amerikaanse Admiraal Mahan. Volgens die conceptie was de beheersing van de wereld-

zeeën de eerste voorwaarde, dat was de beslissende factor in een wereldconflict en er is zeker een tijd geweest dat dat juist was; ik ben het met de geachte inleider eens dat wij die tijd achter ons hebben. In de tegenwoordige situatie, zoals die nu is, is de beheersing van het land primair. Daar staan twee groeperingingen tegenover elkaar, aan de ene kant staat de Europese-Aziatische landmassa, aan de andere kant staan de Verenigde Staten. Waar die twee grootmachten met elkaar botsen, dat is in de randgebieden. Terecht heeft de inleider gesteld dat het bezit van bruggehoofden in een dergelijk conflict van uitermate grote betekenis is en dat van die bruggehoofden het Westeuropese bruggehoofd een van de belangrijkste is, zo' niet het belangrijkste. Tot zover loopt de gedachtengang van de geachte inleider met de mijne parallel. Ik ben verheugd dat te constateren mijnheer de voorzitter, want ik spiegel mij graag aan de autoriteit van de geachte inleider.

Ik heb het wel als een gebrek in de inleiding van de heer Nuboer gevoeld dat hij deze conflictsituatie niet systematisch heeft ontleed. Hij begint met het elimineren van het nucleaire conflict — daar zijn wij het mee eens —, maar hij stapt dan ineens over op het grote conventionele conflict. Hij stelt dat als er een groot conventioneel conflict komt, dat dan de Atlantische verbindinglijnen in het spel komen enz. en ook daarmee kan ik vrede hebben. Ik meen echter dat het grootste gevaar wat ons op het ogenblik bedreigt in de Westerse wereld, niet ligt in een conflict op grote schaal; het ligt juist in de kleinere conflicten die zich overal ter wereld kunnen ontwikkelen en misschien tot een groot conflict de aanleiding kunnen zijn, maar dat is helemaal niet zo zeker. Want bij het beoordelen van de hele situatie moeten wij toch in het oog houden dat de eerste doelstelling van de Noordatlantische Verdragsorganisatie is een wereldconflict te voorkomen. En de conflicthaarden die er zijn, moeten dus door het Westen zo benaderd kunnen worden dat de doelstelling, de primaire doelstelling, het voorkomen van een wereldoorlog, verwezenlijkt kan worden. Laten wij in dit verband b.v. eens kijken naar de situatie in Berlijn. Daar ligt een zeer wezenlijke conflicthaard, daar behoeven wij op het ogenblik niet verder op in te gaan, dat weet ieder die de krant leest. Iedereen weet dat daar van communistische zijde met speldeprikken, met iets hardere opstoppers, maar toch in ieder geval op kleinere schaal wordt geprobeerd een bepaalde situatie zoals die bestaat, ten gunste van de communistische wereld te veranderen. Daar speelt de zeemacht helemaal geen rol, die komt daar helemaal niet aan te pas. De situatie in Berlijn is militair gesproken een uitermate ongunstige positie, een vrijwel onhoudbare positie, maar een positie die politiek van het allergrootste belang is en waar het Westen alles aan gelegen is om die te behouden. Men moet trachten die te behouden met alle politieke middelen en zo ontwikkelt zich de zaak ook op het ogenblik. Het Westen is hier in een zeer ongunstige positie omdat het zijn politiek niet kan steunen met een zekere militaire macht. Men kan in Berlijn niet opereren vanuit een zekere militair goed gefundeerde basis, die aan de politiek daar een zekere zelfbewustheid kan geven. En dat is primair een kwestie van land- en luchtstrijdkrachten. En wanneer het er dus om gaat de prioriteit in de Westerse defensiepolitiek vast te leggen, dan moeten wij niet kijken — zoals de geachte inleider gedaan heeft — naar een conflictsituatie die zich misschien in de verre toekomst kan ontwikkelen, maar wij moeten in de eerste plaats kijken naar de conflictsituatie die zich onmiddellijk op het ogenblik aan ons presenteert. Pas wanneer wij uit die conflictsituatie met verlies te voorschijn komen, bestaat

de mogelijkheid, naar mijn mening, dat wij in de conflictsituatie terecht komen zoals de geachte inleider die heeft geschetst. De wijze waarop hij die heeft geschetst, heeft mijn volledige bewondering en heeft mijn volledige instemming. Ik ben het dan volkomen met hem eens dat in die conflictsituatie de Russische bovenwater-strijdkrachten nu niet zo verschrikkelijk veel ter zake doen, maar dat de Russische onderzeestrijdkrachten wél ter zake doen en dat het Westen er goed aan zal doen om geprepareerd te zijn op de situatie die dan ontstaat. Maar de first line of defense ligt niet daar. De first line of defense ligt te land en daarbij behorend in de lucht. Want, het is mij opgevallen in de inleiding die de heer Nuboer heeft gehouden, dat wanneer hij b.v. de Oostzee, de Middellandse Zee en ook het Verré Oosten behandelt, hij steeds primair stelt dat de Russische zeemacht pas wat kan bereiken als de landstrijdkrachten erin geslaagd zullen zijn om b.v. de Dardanellen te bezetten en in het geval van de Oostzee, de toegangen van de Oostzee naar de Noordzee te beheersen. En ook dat weer is een kwestie van land- en luchtstrijdkrachten. En met alle waardering die ik dus heb voor het betoog van de geachte inleider en met alle instemming die ik daarvoor kan hebben, meen ik, mijnheer de voorzitter, er goed aan te doen U ervoor te waarschuwen dat wat hij behandelt, een secundaire conflictsituatie is en dat de primaire conflictsituatie aan de zeemacht geen of weinig eisen stelt, maar daarentegen de hoogste prioriteit eist voor de land- en luchtstrijdkrachten. Wat de landstrijdkrachten betreft, ach mijnheer de voorzitter, ik zal in de discussies die daaromtrent gaande zijn, geen partij kiezen. U weet net zo goed als ik dat Generaal Valluy vindt dat wij 45 divisies moeten hebben en dat Liddell Hart met de rekenliniaal in de hand tot 26 komma zoveel komt. Mij persoonlijk spreekt de taxatie van Generaal Valluy meer aan en wat mij daarin vooral aanspreekt dat is de behoefte aan zeer mobiele strijdkrachten. Want juist in die conflictsituatie waarin men te maken heeft met zeer verspreid liggende conflict- haarden, is van het eerste en het meest primaire belang dat men spoedig met de grootst mogelijke kracht ter plaatse is, wat tegen een vijand die langs de interne lijnen opereert zoals de Russen doen, voor ons een bijzonder zware opgave is. Wanneer wij er in slagen om die first line of defense die ik hier met een paar woorden heb getracht te schetsen, goed te bemannen, dan volg ik de geachte inleider zeer gaarne en dan wil ik ook de gaatjes die in de second line zitten, helpen opvullen en die zitten dan in de onderzeeboot- bestrijding. Hoewel het misschien zeer verleidelijk is in dit verband, mijnheer de voorzitter, wil ik mij ervan onthouden om uit de inleiding van de geachte inleider conclusies te trekken t.a.v. de Nederlandse defensiepolitiek; dat wil ik misschien voor een volgende gelegenheid bewaren.

De heer Snapper:

Mijnheer de voorzitter, naar aanleiding van de zeer interessante voordracht van de Schout bij Nacht Nuboer, zou ik gaarne een vraag willen stellen.

Allereerst een enkele opmerking vooraf. Het lijkt mij betrekkelijk onbelangrijk voor dit onderwerp of wij uitgaan van een nucleaire oorlog of een oorlog welke met conventionele wapens zal worden beslecht. Immers ook wanneer een oorlog met nucleaire wapens zou worden gevoerd, hetgeen zeer grote verwoestingen zou veroorzaken, dan nog zou dit op zich zelf geen einde van de oorlog behoeven te betekenen.

Men zou daarna een oorlog kunnen voeren van het type, dat door de

Amerikanen met „broken back war” is bestempeld. En ook dan is zee-transport nodig en bescherming van dat transport noodzakelijk.

In verband met de bescherming van het zee-transport wilde ik de aandacht vragen voor een feit, dat mij bijzonder heeft getroffen toen ik met een historisch onderzoek bezig was. De convooigelden van Amsterdam, dat waren de in- en uitvoerrechten ten tijde van onze republiek in de 17e en 18e eeuw toen Amsterdam de grote wereldmarkt was, vertoonden gedurende de 1e en 4e Engelse oorlogen, welke voor Nederland nogal ongunstig zijn verlopen, een veel kleinere teruggang dan in de 2e en 3e Engelse oorlog, toen onze vloot grote maritieme successen boekte. Nu is het bekend, dat gedurende de 1e Engelse oorlog het aantal oorlogsschepen van onze Republiek veel groter was dan dat der Engelsen, doch dat de Engelse schepen, beter uitgerust dan de Nederlandse, de meeste tactische overwinningen hebben behaald. In de 4e Engelse oorlog was de Nederlandse marine zeer klein, doch te zamen met de Franse en Spaanse marines bezaten deze drie landen meer oorlogsschepen dan de Engelsen, hoewel de meeste zeeslagen voor de Engelsen met gunstige uitslag werden bekroond.

In de 2e en 3e Engelse oorlogen daarentegen was de Nederlandse marine in omvang gelijk of kleiner dan de Engelse, maar zij wist de meeste tactische successen te behalen.

Op grond van deze feiten heb ik toen maar aangenomen, dat niet alleen de tactische successen ter zee van belang zijn voor de handelsoorlog en de bescherming van het zee-transport, maar dat ook de talrijkheid der oorlogsschepen onder sommige omstandigheden een belangrijke rol speelt.

Ik ben echter maar een landrot, die van maritieme strategie niets afweet. Deze historische feiten echter wijzen er op, dat voor de bescherming van het zee-transport grote aantallen maritieme eenheden nodig zijn. Dit zou dus pleiten voor een uitbreiding ook van de Nederlandse onderzeebootbestrijdingsmiddelen.

Nu ben ik van mening, dat op grond van hun economisch en militair potentieel de NAVO-landen gezamenlijk een strategie kunnen volgen waarbij enerzijds in vredetijd de welvaart niet wordt bedreigd en anderzijds voldoende machtsmiddelen kunnen worden verkregen om in geval van oorlog de overwinning te bevechten.

De verdeling van de middelen over de verschillende krijgsmachtdelen, waarbij sterk de nadruk op de parate eenheden moet worden gelegd, zal op grond van de vastgestelde strategie moeten geschieden. De bijdragen van de NAVO-landen zal dan dienen te worden vastgesteld naar evenredigheid van hun economische capaciteit. Deze bijdrage zal niet alleen rekening moeten houden met het totale economische potentieel van het desbetreffende land, maar ook met zijn eigen sociaal-economische structuur. Op grond hiervan zal Nederland door zijn werven en scheepvaart zeker een relatief grote maritieme bijdrage dienen te leveren.

Ik moge derhalve Schout bij Nacht Nuboer vragen of hij het met mij eens kan zijn, dat de middelen welke ter beschikking worden gesteld voor de onderzeebootbestrijding, bepaald dienen te worden door de vastgestelde strategie, gesteund door de economische capaciteit van alle NAVO-landen, die uiteindelijk toch veel groter is dan die van het Sovjet-blok.

Ik dank U zeer, mijnheer de voorzitter.

LTZV 1 R. J. Idzerda:

Mijnheer de voorzitter, mijne heren, met bijzonder veel belangstelling heb ik het betoog van de geachte spreker aangehoord. Hoewel deze voordracht vanzelfsprekend tot vele vraagpunten aanleiding geeft — o.a. des sprekers visie met betrekking tot de gelimiteerde oorlogvoering — wil ik mij met mijn vraag bepalen tot het eigenlijke onderwerp van het betoog — de rol van de Russische vloot in een toekomstig conflict.

In zijn opsomming van de Russische zeestrijdkrachten noemde de spreker onder andere 4000 vliegtuigen, overwegend straalvliegtuigen. De spreker is daarna uitvoerig ingegaan op het gevaar van de onderzeeboten. Ook de oppervlakte-eenheden werden even genoemd in verband met de stelling dat deze in een toekomstig conflict geen essentiële dreiging kunnen vormen, gezien het Westerse overwicht in dit opzicht. De consequenties echter van het grote aantal maritieme luchtstrijdkrachten heb ik in sprekers betoog gemist. Is de Schout bij Nacht van oordeel dat deze vliegtuigen alleen als flankdekking voor de landstrijdkrachten gebruikt zullen worden, zodat zij maritiem gezien, niet interessant zijn? Is het echter niet zo, dat gezien de aanwezigheid van grote aantallen lange afstandverkenners en straalbommenwerpers, deze vliegtuigen juist een *maritieme* dreiging vormen, voor wat betreft verkenningen in samenwerking met onderzeeboten enerzijds, en luchtaanvallen op convoien — bij voorbeeld in de „focal areas” — anderzijds? Gaarne zou ik in deze dus de opinie van de Schout bij Nacht willen horen en ook of hij niet van oordeel is, dat naast het schromelijk tekort aan escorteurs dat hij vermeldde, er niet ook sprake is van een schromelijk tekort aan luchtverdediging van de convoien tegen deze lange afstandverkenners en bommenwerpers.

Schout bij Nacht Nuboer:

Mijnheer de voorzitter, mag ik allereerst de heer Schouwnaar bedanken voor de vriendelijke woorden, die hij over mijn voordracht heeft gezegd. Het spijt mij echter te moeten constateren dat ik kennelijk niet voldoende duidelijk ben geweest. Het is verre van mij de leer van Admiraal Mahan te zijn afgevallen. Het is waar, dat ik heb betoogd dat het zeevervoer voor de communistische wereld nog niet van vitale betekenis is. Afsnijden van het zeeverkeer kan die wereld dus niet tot de overgave dwingen. Mijn hele betoog is er echter op gericht geweest, duidelijk te maken dat de Westerse wereld zonder het zeeverkeer niet kan blijven bestaan en zich zeker niet kan verdedigen. De beheersing van de zee is voor ons dus een levensvoorwaarde.

Over lokale conflicten heb ik niet afzonderlijk gesproken. Tenzij zo'n conflict uitsluitend op het land wordt uitgevochten, zonder deelname van communistische zeestrijdkrachten, is ook bij lokale conflicten de zeemacht het fundament van de Westerse defensie. Het moge waar zijn, dat in Berlijn landen luchtmacht onze eerste lijn vormen, zij zijn afhankelijk van aanvoerlijnen, die over zee voeren. Ook bij lokale conflicten steunt onze defensie dus op de beheersing van de verbindingen over de Atlantische Oceaan.

En nu zou ik willen waarschuwen tegen de opvatting van de heer Schouwnaar, dat eerst de eerste lijn volledig op sterkte moet worden gebracht, voordat men aan de tweede lijn gaat denken. Die tweede lijn is het fundament, waarop alles rust, het zou niet efficiënt zijn om voor het fundament lagere sterkte-eisen te stellen dan voor de muren en het dak van het defensie-gebouw.

De opmerkingen door de kapitein Snapper gemaakt over de convoogelden van de stad Amsterdam in de vier Engelse oorlogen die wij gehad hebben in de 17e en 18e eeuw, zijn bepaald erg interessant. Ik wist dat nog niet, maar ik kan er wel een verklaring voor geven. In de eerste Engelse oorlog leefde de republiek geheel van de scheepvaart, wij waren de vrachtaarders van Europa, 80 % van de scheepvaart in Europa voer onder Nederlandse vlag. Om die scheepvaart op te geven in tijd van oorlog kwam eenvoudigweg niet in de hoofden van onze voorouders op. En ofschoon de bevelhebbers in die tijd de hoogmogenden hebben gewaarschuwd dat het meevaren van grote convooien met de oorlogsvloot en het met kracht en geweld door het Engelse kanaal brengen tegen de weerstand van de Engelse vloot in, een onmogelijke taak was, moesten zij er toch aan geloven. Het gevolg is geweest een reeks nederlagen en tot slot de blokkade van onze kust en het verlies van de oorlog.

Dat is dus de reden waarom de convoogelden zo hoog waren. Dat was dus omdat men de militaire oorlogvoering achterstelde bij de negotie. In de tweede Engelse oorlog was het Jan de Wit die toen de leiding had en een goed militair inzicht had; het gevolg was dat men de koopvaardij eenvoudig stopte.

Dat betekende dat de oorlogsvloot dus geen blok aan het been had bij de strijd tegen de Engelse marine en bovendien had men volop bemanning, want het zeevolk van de koopvaardij moest toch ook zijn brood verdienen en ging dus maar op de oorlogsschepen aan de arbeid. Een logisch gevolg was dat de oorlog militair veel beter ging, maar dat de convoogelden laag waren. In de derde Engelse oorlog stonden wij tegen een enorme overmacht van de Engelsen en de Fransen samen. Het was glad onmogelijk om nog op zee te varen. Wij waren geblokkeerd en wij hebben ten slotte die oorlog op zee gewonnen dank zij een aantal bijzonder roemrijke zeeslagen, maar koopvaardij was er in die tijd niet. In de vierde Engelse oorlog was onze marine niet in zijn beste doen, maar wij hadden Frankrijk als bondgenoot dat toen op het toppunt van zijn maritieme glorie stond, verbonden met Spanje dat ook een grote vloot had en voor de eerste keer in de 18e eeuw stond Engeland maritiem tegenover een enorm grote overmacht. De Engelsen hebben toen in die oorlog de grootste moeite gehad om zich op zee te handhaven. Zij hebben ook hun Amerikaanse kolonie verloren en de enigen die verder van de andere partij verliezen hebben geleden waren wij, wij verloren Ceylon.

Overigens kan ik niet anders zeggen dan dat ik het geheel eens ben met het betoog van de Kapitein Snapper en met name ook voor wat betreft de noodzaak te komen tot een gemeenschappelijke vaststelling van het economisch potentieel van de NAVO-landen ten einde te geraken tot een billijke verdeling van de lasten. Het is eigenlijk te gek dat het ene land dat tegenwoordig toch even rijk is als het andere land, zoveel minder voor zijn defensie over heeft, de gemeenschappelijke defensie, dan het andere land. Wij hebben in de laatste memorie van toelichting op de defensiebegroting een staatje kunnen lezen dat de percentages aangaf dat de verschillende landen in 1959 besteedden aan de gemeenschappelijke defensie. Het is toch eigenlijk verbluffend om te zien dat landen met een welvaart zoals het onze, de Belgen en de Denen zoveel minder voor hun defensie over hebben dan landen als Engeland, de Verenigde Staten, Frankrijk, Portugal, Turkije en Griekenland. Ik geloof dat wij ons langzamerhand een beetje moesten schamen voor de wijze waarop wij ons houden aan onze verplichtingen tegenover onze bondgenoten. Ik hoop

dat ik daarmee heb gesproken in de lijn waarin de Kapitein Snapper dacht toen hij hier aandrong op het vaststellen van een economisch potentieel van alle NAVO-landen.

Dan de heer Idzerda die heeft gewezen op de sterkte van de Russische maritieme luchtmacht. Ik heb inderdaad niet gesproken over het gevaar wat dreigt van die kant. Ik heb waarschijnlijk te veel de blik gericht op de grote ruimte van de oceaan waar die luchtmacht wellicht niet zozeer naar buiten zullen treden, omdat hun actie daar ten slotte beperkter is dan die van de onderzeeboten. Maar voor ons hier in Nederland, aan het Oostelijk uiteinde van de transatlantische verbindingslijn en niet zo heel ver van de vliegvelden in Oost-Duitsland achter het IJzeren Gordijn die voor de vliegtuigen van de Russische verdediging beschikbaar zijn, is dat gevaar toch wel degelijk groot. De vliegtuigen van de Russische marine hebben een bereik tot ten westen van Ierland. Voor het samenkomstgebied van convooien buiten het Engelse Kanaal vormen die vliegtuigen zonder twijfel een voortdurend gevaar. Nu is het natuurlijk waar dat zij om daar te komen een luchtverdedigingszone moeten passeren. Die luchtverdedigingszone wordt beschermd door onze eigen luchtverdedigingsmachten, wij moeten hopen dat daar het grootste gedeelte wordt opgevangen en tegengehouden, maar ik ben het ermee eens dat wij toch ook rekening moeten houden met luchtaanvallen op de convooien die het Europese gebied naderen en dat voor de nodige bescherming moet worden gezorgd. Een andere bedreiging die van dat soort vliegtuigen uitgaat is het mijnengevaar, speciaal in het ondiepe gedeelte van de zee voor onze kust. Niet ten onrechte is er door de NAVO-marines aan het mijnenvelden, de bestrijding van de mijnen al veel aandacht besteed. Wij moeten hopen dat dat voldoende is om de wegen naar onze havens open te houden. De havens zelf zijn natuurlijk een aanvalsobject van de eerste orde voor de luchtmacht. Aan de luchtverdediging van de havens zal zeer hoge eisen gesteld moeten worden. Ik hoop dat ik met deze toevoegingen aan mijn betoog de vraag van de heer Idzerda en de overige debaters voldoende heb beantwoord.

De Voorzitter:

Schout bij Nacht Nuboer, ik mag U wel zeer bedanken voor wat U ons vanavond hebt verteld. U hebt ons een zeer goed inzicht gegeven in de opbouw van de Russische vloot, in haar huidige samenstelling, terwijl U daarna in het licht hebt gesteld wat van de verschillende Russische vloten, waarin het totaal is verdeeld, bij een eventueel conflict kan worden verwacht. Daarbij is uiteraard als grootste bedreiging hun onderzeebootwapen naar voren gekomen. Een bedreiging welke onze levenslijnen zou kunnen afsnijden. Ik geloof dat dit geheel bijzonder nuttig is geweest, maar ik zou er toch nog graag een enkele opmerking aan willen toevoegen. In de eerste plaats, dit is een losse opmerking, heeft U erover geklaagd dat de Koninklijke Marine afhankelijk was van Amerikaanse beslissingen, maar dit geldt niet alleen voor de Marine, dit geldt voor de gehele krijgsmacht van West-Europa. Ook voor de land- en luchtmacht zijn wij afhankelijk van Amerikaanse beslissingen en ik zie niet hoe wij daaraan zouden kunnen ontkomen. Ik meen zelfs dat wij op bepaalde punten er ook wel dankbaar voor mogen zijn.

Een ander punt is de kwestie van het conflict. U heeft dus gesteld dat een algemeen nucleair conflict niet kan worden verwacht en dat dus een conflict

conventioneel zal worden uitgevochten. Ik waag dit te betwijfelen. In de eerste plaats is het zo dat tegenwoordig „conventioneel” mede inhoudt het nare begrip „tactische atoomwapens”. Nu is dit op zich zelf al misleidend, want of een atoomwapen tactisch of strategisch is, is bijzonder moeilijk te bepalen. Het wapen op zich zelf is niet tactisch of strategisch, het doel bepaalt of het wapen tactisch of strategisch wordt gebruikt. Nu ben ik het ermee eens dat een conflict in het algemeen zal ontstaan door een plaatselijk treffen. Dat plaatselijke treffen moet worden opgeruimd, dat is misschien een tasten van de tegenpartij, hoe wij daarop reageren. Maar als wij daarop moeten reageren met conventionele krachten uitgerust met tactische atoomwapens, is het voor mij zeer de vraag of wij dit conflict ooit conventioneel zullen kunnen uitvechten.

Dit wilde ik er nog gaarne aan toevoegen en ik wil dan gaarne besluiten met mijn grote dank voor Uw instructieve voordracht en voor datgene wat de debaters ter verlevendiging hebben bijgedragen. Met deze woorden, waarbij ik nog mijn dank wil uitspreken voor het gebruik van deze zaal, sluit ik deze bijeenkomst.

STELLINGEN

1. De Sovjet-Russische regering heeft aan de na-oorlogse opbouw van haar zeemacht een zeer hoge prioriteit toegekend.
2. Sedert een nucleair evenwicht is bereikt, is de kans op een nucleaire oorlog klein. Een onverhoopt nieuw conflict zal met conventionele wapens worden beslecht.
3. De oorlogsdoelen van de Sovjet-Russische vloot zijn enerzijds de beheersing van de randzeeën, die grenzen aan de communistische landen, en anderzijds de onderlinge isolatie van de delen der Westerse Wereld door een onderzeeboot-handelsoorlog.
4. West-Europa, dat als bruggehoofd van het Westen op het Euraziatische continent meer dan enig ander deel van de Westerse wereld voor zijn economie en zijn verdediging afhankelijk is van het zeeverkeer, moet een groter aandeel bijdragen aan de NAVO-zeemacht, dan het thans doet. Deze bijdrage moet zich richten zowel op de bestrijding van de onderzeeboten, als op de beheersing van de Oostzee.

MEDEDELINGEN VAN HUISHOUDELIJKE AARD

VERSLAG OVER DE TOESTAND VAN DE VERENIGING

(1 oktober '59—30 september '60)

<i>Ontvangsten</i>		<i>Uitgaven</i>	
Saldo giro per 1 okt. 1959 ..	f 2.155,02	Saldo 30/9 '60	f 2.515,29
Contributies	- 19.887,05	Honoraria	- 6.143,21
Advertenties	- 3.587,75	Terugbetaalde contributie ..	- 10,—
Diversen	- 429,97	Drukwerken	- 16.052,—
Nog te betalen op 30 sept. '60	- 2.515,29	Onkosten (vergad., porti) ..	- 1.642,95
		Diversen	- 75,95
		Saldo giro 30/9 '60	- 2.135,68
Totaal	f 28.575,08	Totaal	f 28.575,08

BALANS PER 30 SEPTEMBER 1960

<i>Debiteuren:</i>		<i>Crediteuren:</i>	
Saldo	f 2.135,68	Cedo Nulli, drukker	f 9.910,71
Postzegelkas	p.m.	Secretaris-Penningmeester ..	- 2.515,29
Contributies	- 1.030,—		
Inventaris	p.m.		
Nadelig saldo	- 9.260,32		
	f 12.426,—		f 12.426,—

BEGROTING VAN ONTVANGSTEN EN UITGAVEN 1960/'61

<i>Ontvangsten</i>		<i>Uitgaven</i>	
2000 leden à f 10 of f 15 ..	f 23.000,—	Drukker over '59/'60	f 9.910,71
Advertenties	- 3.000,—	Secretaris-Penningmeester ..	- 2.515,29
Subsidie D. v. D.	- 5.000,—	Drukker '60/'61 W.J. '60 ..	- 10.000,—
Nadelig saldo	- 6.976,—	Hon. medew. W.J. '60	- 2.500,—
		Honoraria en salarissen '60/'61	- 2.800,—
		Drukken van 6 lezingen '60/'61	- 10.000,—
		Onkosten verg., enz.	- 250,—
	f 37.976,—		f 37.976,—

AANTAL LEDEN OP 15 OKTOBER 1960

Aantal leden op 1 oktober 1959	1998	
Bijgekomen in 1959/1960	70	
		2068 leden
Door overlijden en bedanken	143	
Afgevoerd als wanbetalers	35	
		af — 178 leden
		Totaal 1890 leden

VERSLAG DER COMMISSIE INGEVOLGE ART. 26 VAN HET REGLEMENT

's-Gravenhage, 17 oktober 1960.

Aan
het Bestuur van de Vereniging ter Beoefening
van de Krijgswetenschap
te 's-Gravenhage.

De commissie als bedoeld in art. 26 van het Reglement verklaart hiermede dat zij de administratie van de Secretaris-Penningmeester der Vereniging heeft gecontroleerd en dat haar van gebreken niet is gebleken. De Commissie stelt voor de Secretaris-Penningmeester te dechargeren voor zijn beheer over het verenigingsjaar 1959/1960.

De Commissie voornoemd.

Ir. M. POLAK,
Res. Lt. Kol. v. d. Verb.dst. b.d.
J. J. BIJL,
Lt. Kol. v. d. G.S.
P. G. G. FREDERIKS,
Majoor v. d. Mil. Adm.

NIEUWE LEDEN

Nederland

's-Gravenhage: I. P. G. Huijgens, Kap. Verbind. D.; Gebroeders v. Cleef (1 abonn.); B. M. Verduin, Majoor Verbind. D.; Centraal Bureau Mil. Wetensch. Bibl. wezen (1 abonn.); A. Scholts, Kap. Inf.; K. Elgersma, Kap. Verbind. D.; C. H. v. d. Heijde, Kap. Verbind. D.; Ir. D. H. G. Brethouwer, Lt.-Generaal T.D. b.d.

Amsterdam: Mr. M. van der Stoel, Lid 1e Kamer S.G., Lid v. d. Defensie Commissie.

Apeldoorn: H. A. Couzy, 2e Lt. Artillerie.

Arnhem: J. Buitink, 2e Lt. Artillerie; K. Kleyn, Kap. Art.; G. H. van Dijken, res. 1e Lt.

Bergen op Zoom: A. P. de Bruijn, Majoor Artillerie.

Breda: R. J. Singels, Cadet Sergeant.

Deventer: C. Sarink, plv. Hoofd B.B.

Diemen: M. Lewin.

Den Dolder: Edz. de Vries, Vlieger-arts.

Ede: W. F. Steemers, 1e Lt. Art.; A. van Barneveld, Kap. Art.; H. Meijer, Kap. Inf.; W. L. Groenendaal, res. 1e Lt. Artillerie; S. Mullet, 1e Lt. van spec. d.

Enschede: H. T. J. F. Felix, Kap. Art.

Harderwijk: J. Engelbert, Kap. Inf.; L. C. J. van Roosmalen, Kap. Inf.

Den Helder: F. H. Heckman, Lt. t. Z. I; H van Haelen, Korp. Adelb. Mariniers; P. A. M. Fiévez, Sergt. Adelb. Korps Mariniers; P. Oosthout, Lt. t. Z. II o.c.

Kampen: J. Kroon, 2e Lt. Art.

Moordrecht: L. M. Duiverman, Kap. Verbind. D.

Ouddorp: J. M. Venneman, 2e Lt. Art.

Rotterdam: L. R. Moens, Lt. t. Z. I (T.).

Steenwijk: E. Boekholt, Kap. Inf.

Utrecht: D. J. A. Westerveld, gep. Kapitein ter Zee.

Voorburg: Dr. M. W. J. M. Broekmeijer, Kolonel K.Lu.

Buitenland

Frankrijk: Marly le Roy (S. & O.); I. B. Ludwig, Kolonel M.A.

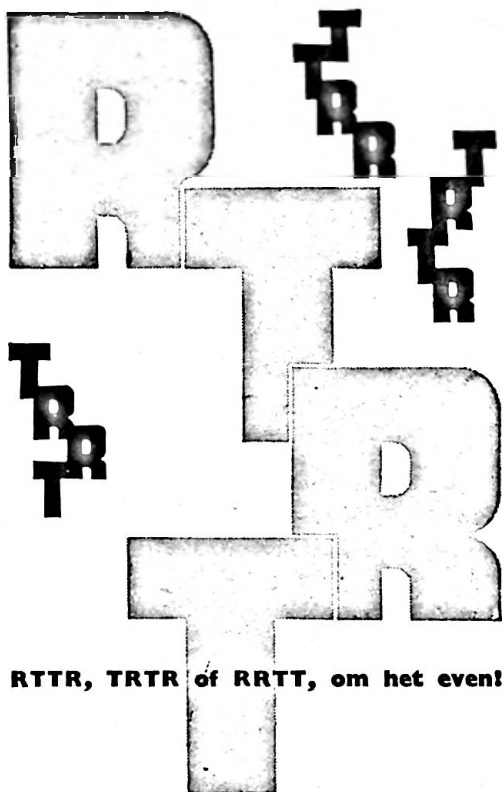
In de bijeenkomst op 19 okt. j.l. is de contributie voor 1961/62 met algemene stemmen vastgesteld op 15 gulden. Voor 1960/61 blijft de contributie f 10.—. Zeer veel leden betaalden echter reeds voor 60/61 f 15.—. Moge hun voorbeeld veel navolging vinden!

De leden die de contributie 1959—1960 nog niet voldaan hebben, worden dringend verzocht zulks alsnog spoedig te doen.

Het Bestuur van de Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap is thans als volgt samengesteld:

J. H. Couzy, Lt.-Generaal der Artillerie o.n.a., Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Voorzitter; *A. L. van den Berge*, Generaal-Majoor Inf., Ondervoorzitter; *G. Gouman*, Kolonel G.S., directeur H.K.S., Redacteur Orgaan en W.J.; *E. R. d'Engelbronner*, Generaal-Majoor G.S.; *A. C. Lamers*, Majoor der Mariniers; *Mr. F. R. Mijndicff*, Directeur-Generaal voor Openbare Orde en Veiligheid; *J. G. Stegeman*, Commandeur; *W. den Toom*, Generaal-Majoor K.Lu.; *J. P. Boots*, Res.-Kolonel b.d., Secretaris-Penningmeester, Van Alkemadeaan 215 te 's-Gravenhage, telefoon 774621.

Geeft bij adresverandering kennis aan de Secretaris-Penningmeester,
van Alkemadeaan 215, 's-Gravenhage
en vergeet vooral niet ons een nieuw lid op te geven

RTTR, TRTR of RRTT, om het even!

Radiocommunicatie - Radar - Telefonie - Telegrafie - hoezeer we ook de volgorde in deze hechte keten wijzigen, het totaalbeeld blijft gelijk. Vier in elkaar grijpende, elkander aanvullende technieken, samengevat in het begrip Telecommunicatie. Slechts door deze eenheid te bewaren kan bij de productie van telecommunicatie-apparatuur ten volle worden geprofiteerd van een nuttige wisselwerking van ervaringen. Het telecommunicatieprogramma van Philips toont de beide R's én T's - niet voor niets!

PHILIPS

Philips Bedrijfsapparatuur Nederland n.v.
Groep Telecommunicatie - Hogeweg 18 - Den Haag